

HAPLA, Martin. Lidská práva bez metafyziky: legitimita v (post)moderní době. Brno, 2016, 156 s.

JAKUB VALC¹

Úcta k lidským právům a jejich náležitá ochrana jsou dnes již považovány za základní hodnoty každé demokratické právní společnosti. Co jsou to však ve skutečnosti lidská práva? Jak můžeme zdůvodnit jejich existenci? Těmito otázkami se zabývá také publikace s názvem *Lidská práva bez metafyziky: legitimita v (post)moderní době*. Jedná se o monografii vydanou Masarykovou univerzitou v roce 2016, jejímž autorem je český právník Martin Hapla. Z obsahového hlediska je členěna do celkem pěti tematických kapitol, v rámci kterých autor usiluje prostřednictvím pojmové a vztahové analýzy o řešení či kritické hodnocení dosavadního názorového střetu v oblasti zdůvodnění lidských práv.

V úvodní kapitole se nejprve zaměřuje na vymezení postmoderny, a to také ve vztahu k moderně. Za jeden z předních rozlišovacích znaků poté označuje uplatnění principu plurality při zdůvodňování lidských práv, resp. odmítnutí přístupu toliko jednoho metafyzického vysvětlení, které se často odvolává na určité nadpozemské skutečnosti či entity. Přestože však autor považuje dynamický charakter postmoderního myšlení za přínosný, vyslovuje současně obavu ohledně možnosti jeho budoucího uplatnění, a to kvůli provázanosti s historicko-ekonomickými podmínkami.

Posléze již v rámci druhé kapitoly přistupuje k pojmovému vymezení a charakteristice lidských práv, včetně jejich významového odlišení od jiných druhů práv (přirozených, základních, občanských a práv člověka). Zvýšenou pozornost však autor věnuje sociálním právům, jejichž lidskoprávní povaha bývá často zpochybňována. Používanou argumentaci kategorizuje na právněteoretickou a ideovou či politickou, která vychází z ekonomických, filozofických nebo sociologických důvodů. Za stěžejní pak v tomto kontextu označuje právě zpochybnění univerzální působnosti sociálních práv a poukaz na

jejich nákladnost, která umocňuje riziko jejich další bagatelizace. Právě univerzalitu poté autor označuje za klíčovou vlastnost lidských práv a přistupuje k její podrobné analýze a klasifikaci. Na to ve třetí kapitole navazuje výkladem související problematiky legitimizace, a to pomocí přístupů deskriptivního a normativního charakteru, popř. dalších přístupů ovlivněných postmoderním myšlením, jako jsou velká vyprávění Jeana Françoise Lyotarda nebo infikce Jiřího Příbáně. Danou část výkladu pak zakončuje popisem delegitimizace, resp. potence jejího pronikání do lidskoprávní oblasti.

Za klíčovou však můžeme ve vztahu k řešení problematice považovat následující kapitolu, obsahující výčet a hodnocení jednotlivých přístupů zdůvodňování lidských práv. Za účelem jejich kategorizace autor uvádí pojetí Roberta Alexyho či Jiřího Baroše a Pavla Dufka, kteří se ovšem zaměřují jen na prostředí současného lidskoprávního diskurzu. Poté prezentuje vlastní členění přístupů k danému problému (konsenzuální, welfaristické, metafyzické a vycházející z idejí moci a efektivity). Z metafyzického hlediska se však výkladově dále zaměřuje zejména na dignitaristický přístup, který se zabývá významem a kritikou lidské důstojnosti, včetně jejího vztahu k lidským právům.

Samostatnou kapitolu pak autor věnuje analýze přístupu Richarda Rortyho, který odmítá úsilí o zdůvodnění lidských práv. Nejprve tak přistupuje k popisu a hodnocení Rortyho způsobu myšlení, ve kterém shledává prvky pragmatismu a postmodernismu. Poté formuluje základní tezi jeho přístupu, kterou je odmítnutí snahy hledat především metafyzická zdůvodnění lidských práv a uplatnění empatické výchovy v podobě tzv. *sentimental education*, jejíž využití je však limitováno ekonomickou a sociální úrovní společnosti.

¹ Doktorand na Katedře právní teorie, Právnická fakulta Masarykovy univerzity.

I přesto autor považuje Rortyho koncepci za originální doplněk současného lidskoprávního diskurzu. Zároveň však vyslovuje znepokojení nad jejím širokým přijetím, a to kvůli ohrožení podstaty samotných lidských práv.

Závěrem pak konstatuje, že neustálá debata v otázce zdůvodnění lidských práv může nasvědčovat tomu, že v dané věci nejsme schopni nalézt jednu objektivně platnou odpověď. To poté dle autorova názoru souvisí se zvyšováním snahy o legitimizování lidských práv, což v důsledku může vést k automatickému zpochybnění každého řešení posuzovaného problému. Kritiku a polemiku ve vztahu k lidskoprávní oblasti ovšem považuje za přínosnou, neboť v ní spatřuje důkaz o tom, že lidská práva jsou objektem naší pozornosti. V návaznosti na učiněný výklad pak uzavírá, že ideji univerzálního pojetí lidských práv nelze upřít metafyzický charakter, který zamezuje jejich zdůvodnění. To je pak možné jen v konkrétním společenském prostředí, což z lidských práv činí historicky podmíněnou, avšak nikoliv morálně nezpochybnitelnou ideu.

Dle našeho názoru daná publikace zcela správně poukazuje na potřebu pluralistického přístupu, který již v souladu se současným stavem vědeckého poznání neuznává monopol historicky široce uplatňovaného metafyzického zdůvodnění lidských práv, opírajícího se převážně o teologickou argumentaci.

Ocenit můžeme rovněž reflexi interdisciplinární povahy řešeného problému, což je v rámci autorova výkladu patrné také v části věnované problematice sociálních práv, jejichž lidskoprávní povaha je často zpochybňována právě na základě ekonomických, politických či sociologických důvodů. Současně však lze autorovi vytknout, že závěrem neuvádí, který z uvedených přístupů zdůvodnění lidských práv je pro něj „správný“ či „platný“. Konstatuje pouze, že samotné přiřazení univerzální povahy lidských práv znemožňuje jejich oproštění od metafyziky, která vylučuje možnost jejich objektivního zdůvodnění. To však autor nepovažuje za negativní skutečnost, když je dle jeho slov neexistence názorového konsenzu pozitivní pro rozvoj lidskoprávní diskuse. Je si však nutné uvědomit, že ta je zásadně vedena právě za účelem konstruktivního řešení či zodpovězení sporných otázek. Pokud by však byla v rámci odborné veřejnosti přijata autorova myšlenka o univerzálnosti a současné nezdůvodnitelnosti lidských práv, odpadl by paradoxně také legitimní důvod pro autorem kvitované vedení diskurzu o jejich podstatě a zdůvodnění. I přes tuto poznámku však uvedenou publikaci považujeme za obohacení českého diskurzu, neboť poskytuje čtenáři přinejmenším ucelený přehled a kritické hodnocení stěžejních teoretických přístupů k problematice, která je stále aktuálním společenskovedním tématem.

agentura
BOVA

SPECIALISTA NA VZDĚLÁVÁNÍ PRÁVNÍKŮ

Pokud se chcete vzdělávat v oblasti práva, musíte vyhledat relevantní, aktuální a ověřené informace od těch nejvyšších českých právních odborníků. A přesně to poskytujeme již 27 let. Jsou to nejnovější výklady a judikatura ve všech právních oborech. Dobrý právník se stále vzdělává, skvělý právník se vzdělává s Agenturou BOVA. Vyberte si z naší aktuální nabídky právních seminářů.

Koncem února a počátkem března pořádáme tyto právní semináře:

- 21. 2. 2017 Katastr nemovitostí – aktuálně a v praxi
- 22. 2. 2017 Nezbytné znalosti každého věřitele (včetně aktuální judikatury)
- 23. 2. 2017 Společné jmění manželů
- 27. 2. 2017 Nová úprava a.s. a s.r.o. – aktuálně k hlavním změnám, mýtům a nejasnostem
- 28. 2. 2017 Nařízení eIDAS – elektronické dokumenty, elektronické podpisy, elektronické doručování, elektronické právní jednání v soukromé a veřejné sféře
- 1. 3. 2017 Efektivní vymáhání pohledávek včetně prevence jejich vzniku
- 2. 3. 2017 Valné hromady a.s. a s.r.o.
- 2. 3. 2017 Nájem bytu a domu v novém občanském zákoníku
- 7. 3. 2017 Smlouvy a software
- 7. 3. 2017 Procesní obrana při poskytování dotací – dotace jako přínos nebo problém?

DALŠÍ INFORMACE O SEMINÁŘÍCH (MÍSTO KONÁNÍ, PODROBNÝ OBSAH, INFORMACE O LEKTORECH APOD.) A NABÍDKU AKTUÁLNÍCH SEMINÁŘŮ NA CELÉ 1. POLOLETÍ **NALEZENETE NA NAŠÍCH WEBOVÝCH STRÁNKÁCH**

www.bovapolygon.cz